

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

กฎหมายลักษณะหนี้ (2)

ศาสตราจารย์ ดร.ดาราดพร ถิระวัฒน์

30 พฤษภาคม 2569

วัตถุแห่งหนี้
(subject of obligation)

วัตถุประสงค์แห่งหนี้

- การชำระหนี้ (มาตรา 194)
- เนื้อหาของการชำระหนี้ : สิ่งที่ถูกหนี้ต้องชำระหนี้
- เมื่อลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ถูกต้อง : เกิดความรับผิดชอบของลูกหนี้
- ปัญหาการชำระหนี้ไม่ถูกต้อง อาจเกิดจาก กรณีวัตถุประสงค์แห่งหนี้ของ
มูลหนี้ไม่แน่นอน?
- หลักกม.ที่กำหนดให้วัตถุประสงค์แห่งหนี้แน่นอน (ม.195 ถึง ม.202)

หลักในการกำหนดวัตถุประสงค์แห่งนี้ให้แน่นอน

1. กรณีทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุประสงค์แห่งนี้เป็นทรัพย์สินที่ไม่แน่นอน(ม.195)
2. กรณีการชำระหนี้เงินตราต่างประเทศ (ม.196 - ม.197)
3. กรณีการชำระหนี้มีหลายอย่าง : หนี้ที่ต้องเลือก(ม.198 - ม.202)

1. กรณีทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนึ่งเป็นทรัพย์สินที่ไม่แน่นอน (มาตรา 195)

- ทรัพย์สินที่ระบุไว้เป็นเพียงประเภท
- ทรัพย์สินที่ไม่แน่นอน (a fungible thing)
- ทรัพย์สินทั่วไป (a generic thing)
- สักกะทรัพย์สิน = สักการิมทรัพย์สิน ซึ่งโดยปกติอาจใช้ของอื่นอันเป็นประเภทและชนิดเดียวกันมีปริมาณเท่ากันแทนได้

หลักกำหนดตัวทรัพย์ที่เป็นวัตถุแห่งหนี้ให้แน่นอน

1. การกำหนดชนิด(คุณภาพ)ของทรัพย์ให้แน่นอน
(มาตรา 195 วรรคหนึ่ง , หลักเฉพาะ ม. 589 , ม. 650)
2. การกำหนดตัวทรัพย์ให้แน่นอนเป็นทรัพย์เฉพาะสิ่ง
(มาตรา 195 วรรคสอง , หลักเฉพาะ ม. 460)

ความแตกต่างของการเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง และการเป็นทรัพย์สินทั่วไป

1. ผลเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ (ม.458)
(ฎีกาที่ 339/2506, 455/2518, 468/2532)
2. ผลเกี่ยวกับภัยพิบัติหรือการเสี่ยงภัย (ม.370)
3. ผลเกี่ยวกับการพ้นวิสัยในการชำระหนี้ (ม.202,217,218,219)
  - ทรัพย์สินทั่วไป: ฎ. 711/2486, 462/2493, 2046/2531, 434/2531
  - ทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง: ฎ. 339/2506, 455/2518

ความแตกต่างของการเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง และการเป็นทรัพย์สินทั่วไป

4. ผลเกี่ยวกับหน้าที่ในการรักษาทรัพย์สิน (ม.323 วรรคสอง)
5. ผลเกี่ยวกับสภาพของทรัพย์สินส่งมอบ (ม.323 วรรคหนึ่ง)
6. ผลเกี่ยวกับสถานที่ส่งมอบทรัพย์สิน (ม.324)

2. ปัญหากรณีหนี้เงินที่แสดงไว้เป็นเงินตราต่างประเทศ ม.196

- ความหมายของ “หนี้เงิน” มาตรา 196
- กม.ให้สิทธิลูกหนี้เลือกจะชำระเป็นเงินไทยก็ได้
- โดยคิดอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ณ สถานที่และเวลาที่ชำระเงิน
(ฎีกาที่ 5020/2547, ที่ 568/2548, ที่ 2863/2559)

3. ปัญหากรณีการอันพึงชำระหนี้มีหลายอย่าง (ม. 198)

= หนี้ที่เลือกชำระได้ (alternative obligation)

= กรณีมีวัตถุประสงค์แห่งหนี้ที่ต้องมีการเลือก (มีการชำระหนี้มีหลายอย่าง แต่ลูกหนี้จะต้องทำการชำระหนี้เพียงอย่างเดียวใดอย่างหนึ่งเท่านั้น)

หลักเกณฑ์การเลือก :-

- วิธีการเลือก (มาตรา 198 - มาตรา 201)
- ปัญหากรณีการอันพึงต้องทำเพื่อชำระหนี้บางประการ ตกเป็น**พันธวิสัย (ก่อนการเลือก)** มาตรา 202

กรณีการอ้างฟังต้องทำเพื่อชำระหนี้บางประการ ตกเป็นพันวิสัย ก่อน มีการเลือก (ม. 202)

ไม่ได้ เกิดจากความผิดของ
ผู้ไม่มีสิทธิเลือก

กฎหมายจำกัดหนี้
(จำกัดการเลือก) เท่าที่
ไม่พันวิสัย

เกิดจากความผิดของ
ผู้ไม่มีสิทธิเลือก

กฎหมายไม่จำกัดหนี้
(ไม่จำกัดการเลือก)
= ผู้มีสิทธิเลือก อาจเลือกการที่เป็น
พันวิสัยเป็นการชำระหนี้ได้

ข้อเท็จจริงที่ 1

นาย ก. (เจ้าหนี้) ตกลงยอมให้ นาย ข. (ลูกหนี้) ชำระหนี้เป็นอย่างอื่น
ที่เป็นการชำระหนี้หลายอย่างซึ่งต้องมีการเลือกกัน

นาย ก. เจ้าหนี้
(ผู้มีสิทธิเลือก)

นาย ข.

ข้อเท็จจริงที่ 2

นาย ก. (เจ้าหนี้) ตกลงยอมให้ นาย ข. (ลูกหนี้) ชำระหนี้เป็นอย่างอื่น
ที่เป็นการชำระหนี้หลายอย่างซึ่งต้องมีการเลือกกัน

นาย ก.

นาย ข. ลูกหนี้
(ผู้มีสิทธิเลือก)